

**Ecevit, Yıldız/Toklu, M. Osman/Onaran, Sevil (yay. haz.)
(2008): Yaşamak Eşittir Yazmak: Gürsel Aytaç Kitabı, Ankara,
Hece Yayınları**

Yıldız Ecevit, M. Osman Toklu ve Sevil Onaran tarafından yayına hazırlanan ve Şubat 2008’de Hece Yayınları’ndan çıkan *Yaşamak Eşittir Yazmak: Gürsel Aytaç Kitabı* alışılmış “armağan kitabı” dışında bir içeriğe sahip. Bu kitap, yayıncılarının sunuş bölümünde de vurguladığı gibi, “konusu ‘Gürsel Aytaç’ olan bir başvuru kitabı” (s. 10). Kendilerini Prof. Dr. Gürsel Aytaç’ın “kıdemli öğrencileri” (s. 9) olarak tanımlayan, yukarıda adı geçen yayıncıların beklentileri doğrultusunda hazırlanan kitaptaki yazıların büyük çoğunluğu, “Aytaç’ın eleştirmen/araştırmacı/çevirmen ya da edebiyat tarihçisi yönlerini irdeleyen” (s. 10) özelliğindedir. *Gürsel Aytaç Kitabı*’nın bir diğer özelliği ise; 90’lı yılların ortasında bir edebiyat dergisine kapak konusu olan ve başlığında “Bir Edebiyat Kuşatıcısı” (s. 9) olarak tanımlanan Aytaç’ın “sıradışı üretim gücü”nü (s. 9) vurgulamakla yetinmeyip, öznel kişiliğine de ışık tutarak bütünsel bir portre çizmek istemesidir. Bu bakış açısını belirleyen, yayına hazırlayanların deyişiyle, Gürsel Aytaç’ın sıra dışılığı, dahası “yabancı idealizmi”dir: “İlk gençlik yıllarında ilkelerini koyduğu çizgisinden hiç ödün vermeksizin bilimsel bilgi birikimini insanların yararına sundu Hoca, durmaksızın üretti; ürettikleriyle üniversitenin sınırlarının dışına taşıtı, Türk edebiyatı araştırmacılığının en verimli ve etkili kalemlerinden birine dönüştü. [...] Onu en çok üzen olgulardan biri, yarara sunulmayan, yayına dönüştürülmeyen bir çalışmadır.” (s. 9-10)

Gürsel Aytaç Kitabı’nın başlığının anlamının neden ancak *Yaşamak Eşittir Yazmak* olabileceği, kitabın ilk bölümünde, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’ndan emekli öğretim üyesi, yazar ve eleştirmen Prof. Dr. Yıldız Ecevit’in Gürsel Aytaç ile yaptığı, Aytaç’ın çocukluğundan, ailesinden, öğreniminden, akademik ve özel yaşamından, akademik çalışmalarında izlediği yoldan ve emeklilik günlerini

nasıl geçirmeyi arzu ettiğinden bahsettiği 20 sayfayı kapsayan söyleşiden (Yaşamda İz Sürmek, s. 13-32) anlaşılmaktadır.

Söyleşi bölümünü sırasıyla “Edebiyat Bilimi”, “Karşılaştırmalı Edebiyat”, “Edebiyat ve Medya”, “Edebiyat Eleştirisi”, “Edebiyat Tarihi”, “Çeviri” ve “Esinlemeler” bölümleri takip etmekte. Çoğunluğu Türkiye’deki Germanistik bölümlerinin akademisyenleri olmakla birlikte, Rus, Fransız ve Türk filologlar, yazar ve eleştirmenler tarafından kaleme alınan bu 7 bölümdeki toplam 30 yazıda, Gürsel Aytaç’ın, köklü Alman filoloji bilgisi ve yenilikçi bakış açısıyla, yaptığı tüm akademik çalışmaları, özellikle “arasılık” kavramıyla ilgili çalışmalarıyla, edebiyat eleştirileri ve çevirileri ile Türk Dili ve Edebiyatı Bilimini ve Türk edebiyat dünyasını ne denli zenginleştirdiği anlatılmakta.

Hacettepe Üniversitesi Alman Dili ve Eğitimi öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. D. Çiğdem Ünal’ın kaleme aldığı “Didaktik bir Olgu Olarak Alman Edebiyatı Tarihi” adlı yazıda (s. 175-189), Aytaç’ın akademik çizgisinin Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin kuruluş tarihçesi ile yakından ilişkili olduğunu ve çalışmalarını “Türk Germanistiğinin asıl görevinin kültürler arası bağ kurmak olması gerektiği[ni]” (s. 180) görüşüne dayandığını vurgulamakta. Bu bağlamda Ünal, Aytaç’ın Gündoğan Yayınları tarafından 1990 yılında yayınlanan *Edebiyat Yazıları I* içinde yer alan “Türk Germanistiğin Görevleri” adlı makalesinden alıntı yaparak, Aytaç’ın şu sözlerine dikkat çekiyor:

Bir ülkede bir yabancı dil ve edebiyatın uzmanı, bence misyonu her şeyden önce ‘kültürler arası iletişim’de görmelidir. Bu demektir ki bir Türk germanist, Türkiye’de Alman dil ve edebiyatını öğretecek, tanıtacak, araştırarak, ama bunları yaparken bir sömürge aydını kimliğine bürünmeyecek, yöneldiği kişilerin yani bilgi ve araştırmalarının ulaşacağı topluluğun dil, edebiyat ve kültürüyle bağıntı kurmayı, karşılaştırmalar yapmayı, sentezlere varmayı ihmal etmeyecek. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin kuruluşuyla ilgili tarihi belgeleri incelersek Atatürk’ün bu konudaki direktifinin Türkolojiji esas aldığını görürüz. Fakültenin kuruluşundaki tek amaç, Türk tarihinin Türk bilim adamları tarafından araştırılmasıdır. Tarih araştırmalarına paralel yürütülmek üzere Türk dili ve edebiyatı özellikle vurgulanmıştır. Edebiyat fakültesinde yer alan öteki dil bölümleri ise kendi başlarına amaç değil, araç olarak düşünülmüşlerdir. (s. 180)

Kitabın sonunda yer alan “Ve Sevgiyle ve Dostlukla...” bölümü ise Çağdaş Türk Edebiyatı’nın tanınmış yazarlarından Buket Uzuner’in “Gürsel Hanım’ın Kurabiyeleri” (s. 313-315), Ankara Üniversitesi, Türk Dili Bölümü öğretim elemanlarından Dr. Kemal Ateş’in “Prof. Dr. Gürsel Aytaç ya da Bir Metne

Bakmak” (s. 316-317) ve Türk Edebiyatı’nın tanınmış bir başka yazarı olan Selim İleri’nin “Bir Teşekkür Mektubu” (s. 318-320) başlıklarını taşıyan 3 yazıdan oluşmaktadır. Uzunur, Aytaç’ın karşılaştırmalı çalışmaları ve edebi eleştirileriyle “başka üniversitelerdeki farklı yabancı dil ve edebiyat akademisyenlerini de harekete geçirerek, aslında Türk Edebiyatı’nın önemli tıkanma noktalarından biri olan kuramsal ve karşılaştırmalı eleştiri konusunda bir nefes alanı” (s. 314) açtığını ifade ederken, Ateş de bir metnin nasıl ele alınarak incelenmesi gerektiğini Gürsel Aytaç’tan aldığı doktora derslerinde öğrenmiş olduğunu belirterek, öğrendiklerini şöyle özetliyor: “Ben bu gün onun sayesinde bir metne nasıl bakacağımı biliyorum. Önüme konulan her metne, ‘dili akıcı ve sade’ demiyorum, bir yazarın dil ve anlatım özelliklerini, böyle demeden anlatmak gerektiğini biliyorum.” (s. 317) “Ve Sevgiyle ve Dostlukla...” bölümündeki “Teşekkür Mektubu”nda Selim İleri, Aytaç’ın *Yeni Alman Edebiyatı Tarihi* ve *Çağdaş Alman Edebiyatı* çalışmalarının kendisinde ne tür bir derin etki yarattığını anlattıktan sonra, Aytaç’a bu çalışmaları, dilimize kazandırdığı eserleri ve karşılaştırmalı çalışmalarının Türkiye’de onun yönlendirmesiyle başladığı için kendisine teşekkürlerini ifade ediyor: “Sayın Gürsel Aytaç; Sizinle tanışmadık sayılırız. Yalnız bir kez, uzun yıllar önce, İstanbul’da, Teşvikiye’deki Avusturya Kültür Ofisi’nde bir araya gelmiştik. Siz, Ahmet Cemal, ben, edebiyatsever bir avuç insan. Şimdi yazmaya çalışacaklarımı belki o gün söylemeliydim. Bu, gecikmiş bir teşekkür mektubu. [...] tutumunuza, edebiyatımız adına, gönül borcu duyuyorum” (s. 318-319). Kitap, Gürsel Aytaç’ın “Zamandizinsel Yaşam Öyküsü” (s. 323-326), “Yayınları” (s. 327-331), *Gürsel Aytaç Kitabı*’nın oluşmasında yeni yazılarıyla ya da daha önce Gürsel Aytaç’ın çalışmaları üzerine yayınladıkları makaleleriyle “Katkıda Bulunan Yazarlar”ın bir listesi (s. 333-334) ve bir “Dizin” (s. 335-344) ile tamamlanmakta.